Ustavni sud Crne Gore, u pritvorskom Vijeću, u sastavu: sudija Momirka Tešić, predsjednica Vijeća i sudije Snežana Armenko i Faruk Rasulbegović, članovi Vijeća, na osnovu odredaba člana 149 stav 1 tačka 3 Ustava Crne Gore i člana 76 stav 1 Zakona o Ustavnom sudu Crne Gore („Službeni list Crne Gore“, br. 11/15), na sjednici Vijeća od 23. oktobra 2025. godine, donio je

O D L U K U

I – USVAJA SE ustavna žalba.

II – UKIDA SE rješenje Apelacionog suda Crne Gore, Kvž. br. 647/25, od 25. septembra 2025. godine, i predmet vraća Apelacionom sudu Crne Gore, na ponovni postupak i odlučivanje.

O b r a z l o ž e nj e

I POSTUPAK PRED USTAVNIM SUDOM

1. W. S., iz T., država J., koga zastupa V. L., advokat iz P., podnio je ustavnu žalbu protiv rješenja Apelacionog suda Crne Gore, Kvž. br. 647/25, od 25. septembra 2025. godine i rješenja Višeg suda u Podgorici Kv. br. 1182/25, od 12. septembra 2025. godine, zbog povrede prava na zabranu mučenja, nečovječnog ili ponižavajućeg postupanja ili kažnjavanja, iz člana 28 Ustava Crne Gore i člana 3 Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda, prava na ličnu slobodu iz člana 29 Ustava Crne Gore i člana 5 Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda, prava na pravično suđenje, iz člana 32 Ustava Crne Gore i člana 6 stav 1 Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda i prava na odbranu, iz člana 37 Ustava Crne Gore i člana 6 stav 3 Evropske Konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda.

2. U ustavnoj žalbi, kao i dopuni iste je, u bitnom, navedeno: da je u postupku pred sudovima došlo do povrede člana 3 Evropske konvencije, jer u slučaju izručenja podnosioca N. R. K, istom prijeti tortura, iznuđivanje priznanja kao i rutinsko korišćenje takvih priznanja kao dokaza u krivičnom postupku, koju činjenicu redovni sudovi nijesu na valjan način ispitali; da su uslovi u zatvorima i pritvorima u N. R. K takvi da sami po sebi predstavljaju nečovječno i ponižavajuće postupanje, uz potpuni izostanak međunarodnih garancija i nadzora; da je Evropski sud za ljudska prava u svojoj presudi *Liu protiv Poljske (broj 37610/18, od 6. oktobra 2023. godine*), pozivajući se na brojna vjerodostojna i dosljedna izvještavanja međunarodnih tijela, utvrdio da bi izručenje N. R. K, samo po sebi, vodilo ka povredi člana 3 Konvencije; da su sudovi bili dužni da, u svakom ekstradicionom postupku, sprovedu odgovarajuću i ozbiljnu procjenu daljeg tretmana okrivljenog u državi tražilji, što je u konkretnom izostalo; da će podnosiocu ustavne žalbe, u slučaju izručenja, biti povrijeđeno pravo na pravično suđenje u smislu člana 6 Evropske konvencije; da je sud u osporenoj odluci, procjenu rizika u slučaju izručenja podnosioca ustavne žalbe, zasnovao isključivo na neformalnim garancijama kineskih vlasti, sadržanih u zamolnici za izručenje Kancelarije za međunarodnu saradnju N. R. K, od 18. februara 2025. godine, što je neprihvatljivo, jer je u tom pravcu izostala analiza detaljnih i objektivnih izvještaja međunarodnih organizacija o stanju cjelokupnog pravosudnog sistema u

državi molilji, koja je opštepoznata po nepoštovanju ljudskih prava i sistemskoj torturi. U konačnom je predloženo da Ustavni sud utvrdi naznačene povrede ljudskih prava i osnovnih sloboda, ukine osporene odluke i predmet vrati na ponovni postupak i odlučivanje.

3. Nakon prijema ustavne žalbe, Ustavni sud je dana 1. i 13. oktobra 2025. godine, saglasno odredbi člana 33 stav 1 Zakona o Ustavnom sudu, dostavio predmetnu ustavnu žalbu i njenu dopunu na izjašnjenje Apelacionom sudu Crne Gore, budući da je predmet njenog osporavanja rješenje tog suda. Takođe, od Višeg suda u Podgorici zatraženi su spisi predmeta Kv. br. 1182/25, i isti su dostavljeni ovom sudu 6. oktobra 2025. godine.

4. Rješenjem Ustavnog suda Crne Gore U-III br. 870/25 od 1. oktobra 2025. godine, usvojen je zahtjev podnosioca ustavne žalbe za obustavu izvršenja, pa je obustavljeno izvršenje rješenja Apelacionog suda Crne Gore Kvž. br. 647/25, od 25. septembra 2025. godine, kao i postupak odlučivanja o dozvoli izručenja podnosioca ustavne žalbe, do donošenja konačne odluke Ustavnog suda Crne Gore.

5. Apelacioni sud Crne Gore je u dostavljenom mišljenju i dopuni istog na navode ustavne žalbe i njene dopune, u bitnom, istakao da je taj sud odgovorio na sve navode žalbe i detaljno obrazložio razloge zbog kojih izručenje okrivljenog ne bi predstavljalo povredu čl. 3 i 6 Evropske konvencije. Naime, Narodna Republika Kina – zemlja molilja, je u svojoj molbi za izručenje okrivljenog, jasno navela da će poštovati sva prava okrivljenog, da će isti imati pravo na zaštitu od mučenja, nehumanog ili ponižavajućeg tretmana, pravo na pravično suđenje u skladu sa zakonom, uz isključivanje svakog nezakonitog dokaza, pravo na odbranu, pravo na advokata, pravo da uloži žalbu ili podnese pritužbu, kao i pravo na ublažavanje kazne i uslovnu osudu tokom služenja kazne, pri čemu je za krivično djelo za koje se okrivljeni traži, propisana kazna zatvora od najmanje 5 do 10 godina, bez odredbe za smrtnu kaznu. Dakle, na osnovu stanja u spisima predmeta, pri pruženim garancijama države molilje, koje okrivljeni nije doveo u sumnju niti osporio nijednim ozbiljnim i činjenično utemeljenim navodima, sud je zaključio da je zadovoljen kriterijum zaštite prava okrivljenog u zemlji molilji, tj. da procjena rizika po ljudska prava imenovanog nije dala takav rezultat koji bi bio odvraćajući. Dalje se navodi da je rješenje Višeg suda u Podgorici Kv. br. 1182/25, od 12. septembra 2025. godine, prevedeno i dostavljeno okrivljenom na jeziku koji razumije, te da su dati dovoljni i jasni razlozi u pogledu osporavanja dvostruke inkriminacije, postojanja jurisdikcije države moljilje, kao i u pogledu postojanja osnovane sumnje da je okrivljeni učinio krivično djelo koje mu je stavljeno na teret. Sve navedeno ukazuje da je ustavna žalba neosnovana, te da u konkretnom nema povrede prava koja su navedena u ustavnoj žalbi.

II ČINJENICE I OKOLNOSTI PREDMETA

6. Uvidom u osporeno rješenje i drugu dostavljenu dokumentaciju, te spise predmeta Višeg suda u Podgorici Kv. br. 1182/25, Ustavni sud je utvrdio sljedeće činjenice i okolnosti od značaja za odlučivanje u ovom ustavno-sudskom predmetu:

7. Rješenjem Višeg suda u Podgorici Kv. br. 1182/25, od 12. septembra 2025. godine, odlučeno je:

„UTVRĐUJE SE da su ispunjene zakonske pretpostavke za izručenje W. S., državljanina Republike Vanuatu, od oca S. i majke S., rođen 16.12.1980. godine u K., H., nastanjen u T., J., broj pasoša RV...., državi N. R. K.po molbi Kancelarije za međunarodnu saradnju Ministarstva javne bezbjednosti N. R. K.od 18.2.2025. godine, u cilju vođenja krivičnog postupka, zbog osnovanje sumnje da je izvršio krivično djelo zločin otvaranja kazina iz čl. 303 st. 2 Krivičnog zakonika N.R. K..

Troškovi nastali u toku ovog postupka, osim troškova koji nastanu povodom izručenja okrivljenog W. S., državljanina Republike V., van teritorije Crne Gore, padaju na teret budžetskih sredstava ovog suda.

Protiv ovog rješenja može se izjaviti žalba Apelacionim sudu CG u roku od 3 dana od dana prijema prepisa rješenja, preko Višeg suda u Podgorici.“

8. Odlučujući o žalbama branilaca okrivljenog (podnosioca ustavne žalbe), Apelacioni sud Crne Gore je rješenjem Kvž. br. 647/25, od 25. septembra 2025. godine, iste odbio kao neosnovane. U obrazloženju osporenog rješenja je, u bitnom, navedeno da je prvostepeni sud, u smislu odredbe čl. 11, 12 i 13 Zakona o međunarodnoj pravnoj pomoći u krivičnim stvarima, pravilno utvrdio ispunjenost svih zakonskih uslova za izručenje okrivljenog, odnosno udovoljenje molbi N. R. K. za njegovo izručenje, u cilju vođenja krivičnog postupka zbog osnovane sumnje da je izvršio krivično djelo stavljeno mu na teret, uz primjenu načela reciprociteta iz člana 2 stav 2 istog zakona. Navodi se i da su tvrdnje okrivljenog o tome, da bi njegovo izručenje N. R. K. predstavljalo povredu člana 3 Evropske konvencije o zaštiti ljudskih prava i osnovnih sloboda, neosnovane, jer je pruženim garancijama države molilje, sadržanim u molbi za izručenje okrivljenog, sud našao da je zadovoljen kriterijum zaštite prava okrivljenog u zemlji molilji. Nadalje, navodi se da je N. R. Ki., u molbi za izručenje okrivljenog, navela da će isti, ukoliko bude izručen, imati pravo na zaštitu od mučenja, nehumanog ili ponižavajućeg tretmana, pravo na pravično suđenje, pravo na odbranu, pravo na advokata, pravo da uloži žalbu ili podnese pritužbu, kao i pravo na ublažavanje kazne i uslovnu osudu tokom služenja kazne, pri čemu je za krivično djelo za koje se okrivljeni traži, propisana kazna zatvora od najmanje 5 do 10 godina, bez odredbe za smrtnu kaznu. Sud zaključuje da navodi zamolnice nijesu dovedeni u pitanje ni jednim ozbiljnim i činjenično utemeljenim navodom okrivljenog, tako da ne postoje dokazi koji bi ukazivali na to da bi isti, u slučaju izručenja, bio izložen progonu ili kažnjavanju, odnosno nečovječnom ili ponižavajućem postupanju iz bilo kojeg razloga.

III RELEVANTNE NORME

Ustav Crne Gore

Član 9

Potvrđeni i objavljeni međunarodni ugovori i opšteprihvaćena pravila međunarodnog prava sastavni su dio unutrašnjeg pravnog poretka, imaju primat nad domaćim zakonodavstvom i neposredno se primjenjuju kada odnose uređuju drukčije od unutrašnjeg zakonodavstva.

Član 44

Stranac koji osnovano strahuje od progona zbog svoje rase, jezika, vjere ili pripadnosti nekoj naciji ili grupi ili zbog političkih uvjerenja može da traži azil u Crnoj Gori.

Stranac se ne može protjerati iz Crne Gore tamo gdje mu, zbog rase, vjere, jezika ili nacionalne pripadnosti, prijeti osuda na smrtnu kaznu, mučenje, neljudsko ponižavanje, progon ili ozbiljno kršenje prava koja jemči ovaj Ustav.

Stranac se može protjerati iz Crne Gore samo na osnovu odluke nadležnog organa i u zakonom propisanom postupku.

Evropska konvencija za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda

Član 3

Niko neće biti podvrgnut torturi, neljudskom ili ponižavajućem postupku ili kažnjavanju.

Evropska konvencija o ekstradiciji

Član 1

Obaveza izdavanja

Strane ugovornice se obavezuju da će, prema propisima i uslovima koji su navedeni u narednim članovima, izdavati jedne drugima lica koja se gone zbog počinjenog krivičnog dela ili se traže radi izvršenja kazne ili mere bezbednosti od strane pravosudnih organa strane molilje

Član 2 stav 1

Djela za koja se vrši izdavanje

1. Izdavanje će se vršiti za dela za koja je, prema zakonima strane molilje i zamoljene strane, kao najveća kazna propisana kazna lišenja slobode ili mere bezbednosti, lišenja slobode od najmanje godinu dana ili stroža kazna. Kada se radi o kazni ili meri bezbednosti izrečenoj na teritoriji strane molilje, trajanje izrečene kazne mora da bude najmanje četiri meseca.

Član 9

Non bis in idem

Izdavanje se neće odobriti ako su nadležni organi zamoljene strane već pravnosnažno osudili lice za delo ili dela zbog kojih se traži izdavanje. Izdavanje se može odbiti ako su nadležni organi zamoljene strane odlučili da ne pokrenu ili da obustave krivično gonjenje za isto ili ista dela.

Član 10

Zastarelost

Izdavanje se neće odobriti ako je nastupila zastarelost krivičnog gonjenja ili izvršenja kazne prema zakonodavstvu strane molilje ili zamoljene strane.

Član 14

1. Izdato lice neće biti gonjeno, suđeno ili lišeno slobode radi izvršenja kazne ili mere bezbednosti, niti podvrgnuto bilo kakvom drugom obliku ograničenja lične slobode za bilo koje delo učinjeno pre predaje, a koje nije predmet izdavanja, osim u sledećim slučajevima:

(a) ako Strana koja ga je izručila na to pristane. U tu svrhu biće podnet zahtev sa prilozima predviđenim u članu 12. i sudski zapisnik sa izjavama izdatog lica. Ovaj pristanak će se dati u slučaju da krivično delo za koje je traženo povlači za sobom obavezu izdavanja na osnovu ove konvencije;

(b) ako izdato lice, iako je imalo mogućnosti, nije napustilo teritoriju Strane ugovornice kojoj je bilo predato u roku od 45 dana od njegovog konačnog puštanja iz zatvora, ili se na nju ponovo vratilo.

2. Međutim, strana molilja može da preduzme sve neophodne mere radi, s jedne strane, eventualnog vraćanja sa teritorije i, s druge strane, prekida zastarelosti u skladu sa svojim zakonodavstvom, uključujući i suđenje u odsustvu.

3. Ako se za vreme postupka izmeni pravna kvalifikacija dela, izdato lice može biti gonjeno ili osuđeno samo u meri u kojoj sastavni elementi nove pravne kvalifikacije krivičnog dela dopuštaju izdavanje.

Član 15

Izdavanje u korist treće države osim u slučaju predviđenom u stavu 1 stav (b) člana 14, samo uz pristanak zamoljene strane biće odobreno Strani molilji dalje izdavanje nekoj drugoj strani ili u korist treće države lica koje joj je predato i koje traži neka druga strana ili treća država zbog krivičnih dela koja su počinjena pre njegove predaje. Zamoljena Strana može da zatraži da joj se dostave dokumenta predviđena u stavu 2 član 12.

Zakon o međunarodnoj pravnoj pomoći u krivičnim stvarima ("Službeni list Crne Gore", br. 4/2008, 36/2013 i 67/2019)

Član 2

Međunarodna pravna pomoć pruža se u skladu sa međunarodnim ugovorom.

Ako međunarodni ugovor ne postoji ili određena pitanja nijesu regulisana međunarodnim ugovorom, međunarodna pravna pomoć pruža se u skladu sa ovim zakonom, pod uslovom da postoji uzajamnost ili se može očekivati da bi strana država izvršila zamolnicu za međunarodnu pravnu pomoć domaćeg pravosudnog organa.

Član 11

Uslovi za izručenje po zamolnici države molilje su:

1) da lice čije se izručenje traži nije crnogorski državljanin;

2) da djelo zbog koga se traži izručenje nije učinjeno na teritoriji Crne Gore, protiv nje ili njenog državljanina;

3) da je djelo zbog koga se traži izručenje krivično djelo i po domaćem zakonu i po zakonu države u kojoj je učinjeno;

4) da po domaćem zakonu odnosno po zakonu države molilje nije nastupila zastarjelost krivičnog gonjenja ili zastarjelost izvršenja kazne prije nego što je lice čije se izručenje traži pritvoreno ili kao okrivljeni ispitano;

5) da lice čije se izručenje traži nije zbog istog djela od domaćeg suda već osuđeno ili da za isto djelo nije od domaćeg suda pravosnažno oslobođeno, osim ako se steknu uslovi za ponavljanje krivičnog postupka predviđeni Zakonikom o krivičnom postupku ili da protiv tog lica nije u Crnoj Gori, zbog istog djela učinjenog prema Crnoj Gori ili crnogorskom državljaninu, pokrenut krivični postupak, a ako je pokrenut postupak zbog djela učinjenog prema crnogorskom državljaninu, da je položeno obezbjeđenje za ostvarivanje imovinskopravnog zahtjeva oštećenog;

6) da je utvrđen identitet lica čije se izručenje traži;

7) da država molilja navede činjenice i dokaze za postojanje osnovane sumnje da je lice čije se izručenje traži učinilo krivično djelo ili da postoji pravosnažna sudska odluka;

Član 12 stav 1

Nije dozvoljeno izručenje zbog političkog krivičnog djela, djela povezanog sa političkim krivičnim djelom ili vojnog krivičnog djela u smislu Evropske konvencije o ekstradiciji (u daljem tekstu: politička i vojna krivična djela).

Član 13 stav 1 i 2

Nije dozvoljeno izručenje zbog krivičnog djela za koje je domaćim zakonom i zakonom države molilje propisana kazna zatvora u trajanju do jedne godine ili novčana kazna.

Ukoliko se traži izručenje osuđenog radi izdržavanja kazne, nije dozvoljeno njegovo izručenje ukoliko je trajanje izrečene kazne zatvora ili njenog neizdržanog dijela do četiri mjeseca.

IV OCJENA USTAVNOG SUDA

9. Imajući u vidu navode podnosioca, na način na koji su istaknuti u ustavnoj žalbi i njenoj dopuni, Ustavni sud smatra da predmetnu ustavnu žalbu treba sagledati sa aspekta zabrane mučenja, nečovječnog ili ponižavajućeg postupanja ili kažnjavanja, zajemčene članom 3 Evropske konvencije.

V ZABRANA MUČENJA, NEČOVJEČNOG ILI PONIŽAVAJUĆEG POSTUPANJA ILI KAŽNJAVANJA

Opšta načela

10. Ustavni sud ističe, da kada je u pitanju tretman stranaca, pravo je država da, u skladu sa međunarodnim pravom i u skladu sa svojim ugovornim obavezama, kontrolišu ulazak, boravak i protjerivanje stranaca. Da li će se sprovesti ekstradicija određenog stranca koji se na teritoriji zamoljene države nalazi nelegalno, a po pravu države molilje je u bjekstvu, nije samo po sebi protivno članu 3 Konvencije. Međutim, ekstradicija ili deportacija, mogu biti u suprotnosti sa članom 3 Konvencije, i to ako postoje značajni razlozi za sumnju da će stranac u državi u kojoj se izručuje, biti suočen sa stvarnim rizikom od kršenja navedenog člana, odnosno "kada su iznijeti bitni razlozi za vjerovanje da se dotično lice, u slučaju izručenja, suočava sa stvarnom opasnošću od podvrgavanja torturi ili neljudskom ili ponižavajućem postupanju ili kažnjavanju u zemlji koja zahtijeva izručenje" (presuda *Soering protiv Ujedinjenog Kraljevstva, presuda od 7. jula 1989. godine*). U tim okolnostima, poštovanje člana 3 Konvencije, podrazumijeva obavezu da se stranac ne protjera ili izruči u tu zemlju (presuda *F.G. protiv Švedske, broj 43611/11 od 23. marta 2016. godine, stav 111*).

11. S obzirom na činjenicu da član 3 Evropske konvencije, sadrži jednu od osnovnih vrijednosti demokratskih društava i da zabranjuje, u apsolutnom smislu, mučenje i nečovječno ili ponižavajuće postupanje ili kažnjavanje, imperativ je da procjena postojanja stvarnog rizika, koju treba da sprovedu domaći organi, mora nužno biti rigorozna (presuda A.*M.A protiv Holandije, broj 23048/19 od 24. oktobra 2019. godine, stav 68*). Procjena rizika mora uzeti u obzir kako opštu situaciju u zemlji odredišta, tako i specifične okolnosti vezane za pojedinca (presuda *Salah Sheekh protiv Nizozemske, broj 1948/04, od 11. januara 2007. godine, stav 136*). Relevatna opšta načela u pogledu procjene rizika (trostepena "three-tier" procjena), sažeta su u predmetu Evropskog suda za ljudska prava, *Khasanov i Rakhmanov protiv Rusije* (*broj 28492/15 i broj 49975/15, presuda od 29. aprila 2022. godine*), i podrazumijevaju da, ako je izvjesno da bi pojedinac u zemlji odredišta bio izložen stvarnom riziku od zlostavljanja i postupanju suprotnom članu 3. Konvencije, nezavisno od toga da li taj rizik potiče od: 1) opšte situacije nasilja u zemlji, 2) nasilja usmjerenog prema određenoj grupi kojoj pojedinac pripada, ili 3) ličnih okolnosti pojedinca, njegovo bi izručenje nužno prekršilo garancije koje su predviđene članom 3 Konvencije.

12. Stoga, početna tačka analize rizika u ovakvim predmetima predstavlja procjena opšte situacije u državi koja traži izručenje – državi molilji. Postojanje, kao i procjena stepena rizika, vrši se prema činjenicama koje su bile poznate, ili morale biti poznate, zamoljenoj državi u vrijeme izručenja (presuda *M.S. protiv Slovačke i Ukrajine, broj 17189/11, od 11. juna 2020. godine, stav 116).* Procjena se mora fokusirati na predvidive posljedice izručenja pojedinca u zemlju odredišta, i to u svijetlu opšte situacije u toj zemlji, kao i ličnih svojstava pojedinca čije se izručenje traži. Opšta situacija u nekoj zemlji izuzetno će biti razlog za odbijanje izručenja, i to kada je stepen nasilja u zemlji koja traži izručenje toliki da bi svako protjerivanje ili izručenje

u tu zemlju, predstavljalo stvarni rizik od zlostavljanja (predmet *Sufi i Elmi protiv Ujedinjenog Kraljevstva, presuda od 28. novembra 2011. godine, stav 218).*

13. U slučaju kada je država koja traži izručenje dala uvjeravanja, ta uvjeravanja predstavljaju relevantan faktor koji će se imati u vidu prilikom procjene ispunjenosti uslova za izručenje. Međutim, uvjeravanja sama po sebi nijesu dovoljna da osiguraju adekvatnu zaštitu od rizika od zlostavljanja. Postoji obaveza da se ispita da li uvjeravanja pružaju, u svojoj praktičnoj primjeni, dovoljnu garanciju da će lice, čije se izručenje traži, biti zaštićeno od rizika od zlostavljanja (*predmet Ali protiv Srbije, broj zahtjeva 4662/22, presuda od 25. marta 2025. godine, stav 103*). Težina koju treba dati uvjeravanjima države koja prima lice koje se izručuje, zavisi, u svakom slučaju, od okolnosti koje su preovladavale u relevatno vrijeme (predmet *Nizomkhon Dzhurayev protiv Rusije, br. 31890/11, presuda od 3. oktobra 2013. godine, stav 111).*

Primjena opštih načela na konkretan slučaj

14. Podnosilac u ustavnoj žalbi u suštini ističe da sudovi, prilikom odlučivanja o ispunjenosti zakonskih pretpostavki za njegovo izručenje, nijesu izvršili adekvatnu procjenu rizika da će u slučaju izručenja N.R. K., biti podvrgnut mučenju ili nečovječnom ili ponižavajućem postupanju, kao i da mu neće biti omogućeno pravično suđenje.

15. U postupku koji je prethodio ustavnosudskom, sudovi su, odlučujući o molbi Kancelarije za međunarodnu saradnju Ministarstva javne bezbjednosti N. R. K. od 18. februara 2025. godine, utvrdili ispunjenost zakonskih pretpostavki za izručenje podnosioca ustavne žalbe, u cilju vođenja krivičnog postupka, zbog osnovane sumnje da je izvršio krivično djelo zločin otvaranja kazina iz člana 303 stav 2 Krivičnog zakonika N. R. K.. Ustavni sud primjećuje da su sudovi, prilikom odlučivanja o tome da li podnosioca treba izručiti, utvrdili ispunjenost formalnih tj. zakonskih uslova za izručenje, definisanih Zakonom o međunarodnoj pravnoj pomoći u krivičnim stvarima, pri čemu su ocijenili neosnovanim njegove tvrdnje u vezi sa navodnim rizikom od zlostavljanja, poklanjajući, u tom dijelu, punu vjeru uvjerenjima Narodne Republike Kine, sadržanim u molbi za izručenje podnosioca.

16. U tom smislu, Ustavni sud ocjenjuje da su se sudovi, umjesto sprovođenja suštinske analize u pogledu bojazni podnosioca od kršenja člana 3 Konvencije, u slučaju izručenja, ograničili na ispitivanje formalnopravnih uslova za izručenje, dajući apsolutni primat međunarodnoj obavezi izručenja podnosioca državi molilji, u odnosu na zaštitu njegovih prava. Sudovi nijesu izvšili provjeru navoda podnosioca u vezi sa rizikom od kršenja člana 3 Konvencije, a što su bili dužni, jer „u slučajevima kada postoje ozbiljni navodi o široko raspostranjenom zlostavljanju u zemlji odredišta, domaće vlasti imaju posebnu obavezu da provjere da li bi dotična osoba bila izložena stvarnom riziku od postupanja suprotnog članu 3 Konvencije (presuda *Amerkhanov protiv Turske, broj 16026/12, od 5. juna 2018. godine, stav 53*).

17. U vezi prednjeg, Ustavni sud primjećuje da procjena domaćih sudova nije uključivala analizu mnogobrojnih izvještaja tijela Ujedinjenih nacija i drugih međunarodnih organizacija o situaciji u kineskim pritvorskim centrima, a koji su bili lako dostupni, i na koje je ukazano u žalbi podnosioca protiv prvostepenog rješenja Višeg suda u Podgorici Kv. br. 1182/25, od 12. septembra 2025. godine. Navedeni relevantni izvještaji, dostavljeni su i u prilogu ustavne žalbe i isti opisuju široko rasprostranjenu upotrebu mučenja i drugih postupaka zabranjenim članom 3 Konvencije, što je trebalo podstaknuti sudove da izvrše detaljniju analizu dostupnih izvora, a u cilju provjere navoda podnosioca u vezi sa postojanjem rizika od kršenja člana 3 Konvencije, u slučaju njegovog izručenja Narodnoj Republici Kini.

18. Ustavni sud ponavlja da, ako podnosilac već nije izručen, materijalni trenutak za procjenu rizika u zemlju odredišta mora biti onaj u kojem sud razmatra slučaj (*Chanal protiv Ujedinjenog Kraljevstva, br. 22414/93, presuda od 15. novembra 1996. godine, stav 86*). Stoga, Ustavni sud ukazuje na najnovije dostupne materijale o N.R. K. – zemlji koja traži izručenje, i na relevatne izvještaje koje su izdala različita tijela Ujedinjenih nacija, kao i međunarodne i nacionalne vladine i nevladine organizacije, kojima i Evropski sud za ljudska prava, u predmetu *Liu protiv Poljske* (*zahtjev br. 34610/18, presuda od 6. juna 2023. godine*), pridaje „značajnu težinu“ i smatra da se stepen u kojem se vjerodostojno i dosljedno izvještava o mučenju i drugim oblicima zlostavljanja koji se koriste u kineskim pritvorskim centrima i kaznionicama, može izjadnačiti sa postojanjem opšte situacije nasilja (*stav 83*).

19. Tako je u svojim zaključnim zapažanjima od 3. februara 2016. godine, o Kini (CAT/C/CHN/ /5), CAT iznio sljede:

“6. Odbor žali što preporuke utvrđene za praćenje u prethodnim zaključnim zapažanjima još nisu sprovedene. Te preporuke odnosiše su se na: pravne mjere zaštite za sprječavanje mučenja; Zakon o državnim tajnama i prijavljeno uznemiravanje advokata, branitelja ljudskih prava i podnosilaca peticija; nedostatak statističkih podataka:

7. Komitet primjećuje da različite odredbe Zakona o krivičnom postupku i Krivičnog zakona, s izmjenama i dopunama iz 2014. godine, zabranjuju i kažnjavaju specifična djela koja se mogu smatrati mučenjem. Međutim, i dalje je zabrinut što te odredbe ne uključuju sve elemente definicije mučenja utvrđene u članu 1. Konvencije. Konkretno:

a) Iako uzima u obzir odredbe uspostavljene radi zabrane iznuđivanja priznanja mučenjem i upotrebe nasilja radi dobijanja izjave svjedoka (član 247 Krivičnog zakona. Odbor je zabrinut da zabrana možda ne obuhvata sve javne službenike i osobe koje djeluju u službenom svojstvu. Štaviše, odredbe se ne odnose na upotrebu mučenja u druge svrhe osim iznudivanja priznanja od optuženih ili osumnjičenih za krivična djela;

b) Krivično djelo premlaćivanja ili zlostavljanja pritvorenika, sadržano u članu 248 Krivičnog zakona, ograničava opseg krivičnog djela na radnje službenika ustanove za pritvor ili drugih pritvorenika na podsticaj tih službenika. Takođe je ograničeno samo na nanošenje fizičkog zlostavljanja.

8. Odbor cijeni što Vrhovni narodni sud priznaje kao mučenje upotrebu drugih metoda koje uzrokuju da optuženi pati od teške duševne boli ili patnje (vidi stav 5 (a) gore). Medutim, i dalje je zabrinut da se tumačenje Suda primjenjuje na pitanja koja se odnose na isključenje dokaza, a ne na krivičnu odgovornost (članovi 2 i 4)…

18. Komitet je duboko zabrinut zbog neviđenog pritvaranja i ispitivanja, prema izvještajima, više od 200 advokata i aktivista od 9. jula 2015. godine. Od njih, 25 ih je i dalje pod nadzorom na određenoj lokaciji, a 4 se navodno vode kao nestali. Ovaj prijavljeni obračun sa advokatima za ljudska prava uslijedio je nakon niza drugih prijavljenih eskalirajućih zloupotreba advokata zbog obavljanja njihovih profesionalnih dužnosti, posebno u slučajevima koji uključuju odgovornost vlade i pitanja poput mučenja i odbrane aktivitista za ljudska prava i vjerskih praktičara.

Takve zloupotrebe uključuju pritvor zbog sumnje na široko definisane optužbe, kao što su "izazivanje svađa i izazivanje problema", te zlostavljanje i mučenje tokom pritvora… Komitet je zabrinut da gore navedene zloupotrebe i ograničenja mogu odvratiti advokate od podnošenja prijava o mučenju u odbranu svojih klijenata iz straha od odmazde, slabeći zaštitne mjere vladavine prava koje su neophodne za efikasnu zaštitu od mučenja.

20. Uprkos brojnim zakonskim i administrativnim odredbama koje zabranjuju upotrebu mučenja, Komitet je i dalje ozbiljno zabrinut zbog dosljednih izvještaja koji ukazuju na to da je praksa mučenja i zlostavljanja i dalje duboko ukorijenjena u krivičnopravnom sistemu, koji se previse oslanja na priznanja kao osnovu za osuđujuće presude. Takođe izražava zabrinutost zbog informacija da se većina navoda o mučenju i zlostavljanju događa tokom pretkrivičnog i vansudskog pritvora, te da su u njih uključeni službenici javne bezbjednosti, koji imaju prekomjernu moć tokom krivične istrage, bez efikasne kontrole tužilaštva i sudstva….

24. Komitet je i dalje zabrinut zbog navoda o smrti u pritvoru kao posljedica mučenja ili zbog nedostatka brze medicinske njege i lječenja tokom pritvora… Komitet žali što, uprkos zahtjevima delegaciji Države članice da dostavi statističke podatke o broju smrtnih slučajeva u pritvoru tokom perioda koji je predmet pregleda, nisu primljene nikakve informacije o ovoj temi, niti o bilo kakvim istragama takvih smrtnih slučajeva.

30. Podsjećajući na svoje prethodne preporuke, Komitet je i dalje zabrinut zbog korišćenja odredbi o državnoj tajni kako bi se izbjegla dostupnost informacija o mučenju, krivičnom pravosuđu i srodnim pitanjima… Komitet je takođe uznemiren izvještajima da značajna količina informacija vezanih za mučenje i djelovanje organa javne sigurnosti prema Zakonu o krivičnom postupku ostaje van javnog domen zbog izuzetka državnih tajni iz Pravilnika o otvorenim vladinim informacijama…".

20. Nadalje, u Izvještaju o stanju ljudskih prava u Kini za 2018. godinu, sačinjenom od strane Ministarstva vanjskih poslova Sjedinjenih Američkih Država je, između ostalog, konstatovano:

"*Brojni bivši zatvorenici i pritvorenici prijavili su da su pretučeni, silovani, podvrgnuti elektrošokovima, prisiljeni da satima sjede na stolicama, vješani za zglobove, lišeni sna, prisilno hranjeni, prisiljeni da uzimaju ljekove protiv svoje volje i na drugi način podvrgnuti fizičkom i psihičkom zlostavljanju…*

Uslovi u kaznenim ustanovama, kako za političke zatvorenike tako i za počinitelje krivičnih djela, uglavnom su bili teški i često opasni za život ili ponižavajući…

Vlasti su smatrale informacije o zatvorima i raznim drugim vrstama administrativnih i vanzakonskih pritvorskih ustanova državnom tajnom, a vlada obično nije dozvoljavala nezavisni nadzor."

21. Izvještaj Amnesty Internationala pod nazivom "Kina: Nema kraja na vidiku – mučenje i prisilna priznanja u Kini", objavljen 11. novembra 2015. godine, u relevantom dijelu, konstatuje:

"*Advokati su opisali svoja iskustva u obavljanju svog posla i poteškoće sa kojima su se često suočavali prilikom podnošenja prijava za mučenje i drugo zlostavljanje, postizanja da se te prijave saslušaju i, konačno, postizanja pravde za svoje klijente. Često su izražavali frustraciju sistemom za koji smatraju da se ne bavi adekvatno mučenjem i ne provodi postojeće zabrane. Mnogi su opisali priče o mučenju koje su njihovi klijenti pretrpjeli u pritvorskim centrima i neslužbenim pritvorskim ustanovama, uključujući crne zatvore – mučenje i drugo zlostavljanje često od strane policije ili tužilaštva ili drugih pritvorenika po nalogu službenika.*

Gotovo jednoglasno se slažu da je iznuđivanje priznanja putem mučenja i dalje široko rasprostranjeno u pritvoru prije suđenja, posebno u slučajevima koje vlada smatra politički osjetljivim, gdje se zvaničnici pritvaraju zbog navodnih optužbi za korupciju i slučajeva koji uključuju vjerske aktivnosti. Međutim, advokati su takođe dali iskaze o mučenju i prisilnim "priznanjima" i u drugim krivičnim slučajevima i slučajevima prevare.

Najjezivije je uznemiravanje, mučenje i zlostavljanje sa kojima su se suočili sami advokati dok su vlasti pokušavale da ih odvrate od istrage optužbi za mučenje, traženje obeštećenja i na drugi način obavljanja svog posla. Čini se da je ovo proračunati napor vlasti da odvrate advokate od preuzimanja takvih slučajeva i mogao bi imati izuzeno negativan uticaj na pojedince koji pokušavaju da ostvare svoja prava na pravično suđenje i da budu oslobođeni proizvoljnog pritovra, mučenja i drugih oblika zlostavljanja i niza drugih kršenja ljudskih prava…"

22. Poglavlje o Kini u "Izvještaju Amnesty international 2015/15: Stanje ljudskih prava u svijetu", objavljenom 24. februara 2016. godine, u relevantnom dijelu, glasi:

"Mučenje i druga zlostavljanja ostala su široko rasprostranjena u pritvoru i tokom ispitivanja, uglavnom zbog nedostataka u domaćem zakonodavstvu, sistemskih problema u krivičnopravnom sistemu i poteškoća u primjeni pravila i procedura suočenih s ukorijenjenim praksama….

U izvještaju iste organizacije, objavljenom 22. februara 2017. godine, u odnosu na Kinu, navedeno je:

"Nedostaci u domaćem zakonodavstvu i sistemski problem u krivičnopravnom sistemu rezultirali su široko raspostranjenim mučenjem i drugim zlostavljanjem i nepravednim suđenjima. "

23. Ustavni sud je posebno imao u vidu izvještaj Human Rights Watcha pod nazivom "Tigrove stolice i šefovi ćelija – policijska tortura osumnjičenih za krivična djela u Kini", objavljenom 13. maja 2015. godine, dostavljenog u prilogu ustavne žalbe, u kome se, u relevantnom dijelu navodi:

"*Naša analiza sudskih slučajeva i intervjua sa bivšim pritvorenicima pokazuje da policijska tortura i zlostavljanje osumnjičenih u pritvoru i dalje predstavlja ozbiljnu zabrinutost. Bivši pritvorenici opisali su fizičko i psihičko mučenje tokom policijskih ispitivanja, uključujući vješanje za zglobove, premlaćivanje policijskim palicama ili drugim predmetima i dugotrajno uskraćivanje sna.*

Neki su rekli da su danima bili vezani u takozvanim "tigrovim stolicama" (koje se koriste za imobilizaciju osumnjičenih tokom ispitivanja), lisicama ili okovima za noge: jedan osuđeni zatvorenik koji je čekao reviziju smrtne kazne bio je vezan lisicima i okovan osam godina. U nekim slučajevima, zlostavljanje je rezultiralo smrću ili trajnim fizičkim ili mentalnim invaliditetom…

U većini slučajeva koje smo ispitali, policija je koristila mučenje i druge oblike zlostavljanja kako bi iznudila priznanja na osnovu kojih bi se mogle izreći osuđujuće presude. Zloupotrebe su olakšane nedostatkom pristupa osumnjičenih advokatima, članovima porodice i ljekarima koji nisu podređeni policiji. Bivši pritvorenici i rođaci opisali su teškoće u pronalaženju advokata koji su spremni da osporavaju policiju na sudu zbog navoda o zlostavljanju. Osim toga, mnogi su rekli Human Rights Watchu da medicinsko osoblje koje ima priliku da prijavi očigledno mučenje ili zlostavljanje to ne čini, uskraćujući pritvorenicima ključni izvor za potvrdu njihovih navoda. Snimljena ispitivanja se rutinski manipulišu, na primjer, prvo mučenjem osumnjičenih, a zatim snimanjem priznanja, što dodatno slabi tvrdnje osumnjičenih o zlostavljanju. Upotreba mučenja od strane policije izvan pritvorskih centara znači da pritvorenici često žive u strahu od odvođenja iz centara, bilo radi navodnog premještaja u drugu ustanovu ili iz bilo kojeg drugog razloga…"

24. Slične tvrdnje i zapažanja sadržana su i u izvještaju Freedom House "Sloboda u svijetu 2022", u kome se, u vezi sa situacijom sa Kinom, navodi:

"*Reforme krivično-pravnog sistema u posljednjim decenijama navodno su imale za cilj garantovanje boljeg pristupa advokatima, omogućavanje unakrsnog ispitivanja svjedoka i uspostavljanje drugih zaštitnih mjera za sprječavanje pogrešnih osuda. Međutim, kršenja pravičnog postupka su široko raspostranjena u praksi. Krivični postupci se često održavaju u tajnosti, a stopa osuđujućih presuda se procjenjuje na 98 posto ili više…*

Tužilaštva se uveliko oslanjaju na priznanja, od kojih se mnoga dobijaju putem mučenja, uprkos zakonima koji zabranjuju takve prakse. Prisilna priznanja se često prenose na televiziji. Višegodišnji obračun s advokatima za ljudska prava ostavio je optužene bez efikasnog ili nezavisnog pravnog savjetnika, dok su pogođeni advokati ili u zatvoru, u kućnom pritvoru ili nisu u mogućnosti da nastave svoj rad…

Uslovi u pritvorskim centrima su surovi, uz izvještaje o neadekvatnoj hrani, redovnim premlaćivanjema i uskraćivanju medicinske njege. Pored korišćenja za iznuđivanje priznanja, mučenja i drugi oblici prisile se široko koriste kako bi se politički i vjerski desidenti prisilili da se odreknu svojih uvjerenja. Agenti sigurnosti rutinski krše zakonsku zaštitu, a nekažnjivost je norma za policijsku brutalnost i sumnjive stvari u pritvoru. Građani i advokati koji traže pravnu zaštitu za takvo zlostavljanje često se susreću s odmazdom ili zatvorom…".

25. Dakle, svi naprijed interpretirani nezavisni izvještaji i zapažanja relevantnih međunarodnih vladinih i nevladinih organizacija, upućuju na mnoge značajne nedostatke u domaćem zakonodovstvu i ozbiljne zloupotrebe u kaznenom sistemu N. R. K., koje je Evropski sud za ljudska prava, kako je to prethodno navedeno, izjednačio sa "postojanjem opšte situacije nasilja". U tom slučaju, korist sumnje treba dati pojedincu koji traži zaštitu (*presuda J.K. i drugi protiv Švedske, br. 59166/12, presuda od 23. avgusta 2016. godine, stav 98).*

26. Nadalje, Ustavni sud primjećuje da je, u osporenom rješenju, procjena rizika od kršenja člana 3 Konvencije u slučaju izručenja podnosioca, izvršena isključivo na osnovu uvjerenja N. R. K, da će poštovati ljudska prava podnosioca nakon izručenja. Međutim, uvjerenja samo po sebi nijesu dovoljna. U postupku koji je prethodnio ustavnosudskom, izostala je procjena kvaliteta datih uvjerenja, u smislu pružanja garancije da će podnosilac, u slučaju izručenja, biti zaštićen od rizika od postupanja zabranjenog članom 3 Konvencije. Težina koju treba dati uvjerenjima države koja prima lice koje se izručuje zavisi, u svakom slučaju, od okolnosti koje su preovladavale u relevantno vrijeme (presuda *Nizomkhon Dzhurayev protiv Rusije, broj 31890/11, presuda od 3. oktobra 2013. godine, stav 111).*

27. Slijedeći praksu Evropskog suda za ljudska prava, u pogledu utvrđenih standarda o kojima se mora voditi računa prilikom procjene datih garancija i uvjerenja od strane države koja traži izručenje (predmet *Othman (Abu Qatada) protiv Ujedinjenog Kraljevstva, br. 8139/09, presuda od 17. januara 2012. godine, stav 189),* Ustavni sud ukazuje da, prilikom takve procjene, faktori koji se uzimaju u obzir su sljedeći: 1) da li su uslovi uvjerenja bili predstavljeni sudu, 2) da li su uvjerenja određena ili su opšta i neodređena, 3) ko je dao uvjerenja i da li ta osoba može da obaveže državu molilju, 4) ukoliko su uvjerenja izdata od strane centralne vlasti države, da li se od lokalnih vlasti može očekivati da će postupati po njima, 5) da li se uvjerenja odnose na postupak koje je zakonit ili nezakonit u državi molilji, 6) da li su uvjerenja data od države članice, 7) dužina trajanja i jačina bilateralnih odnosa između zamoljene države i države molilje, uključujući i prethodna iskustva države molilje u pridržavanju u sličnim uvjerenjima, 8) da li se usaglašenost sa uvjerenjima na objekitvan način, može verifikovati putem diplomatskih ili drugih monitoring mehanizama, uključujući i obezbjeđivanje slobodnog pristupa advokata podnosioca predstavke, 9) da li postoji djelotvoran sistem zaštite od mučenja u zemlji molilji, uključujući i to da li postoji volja države molilje da sarađuje sa međunarodnim monitoring mehanizmima (uključujući međunarodne nevladine organizacije za zaštitu ljudskih prava) i da li postoji volja za sprovođenjem istraga na osnovu navoda o mučenju i volja za kažnjavanjem lica koja su za to odgovorna, 10) da li je podnosilac predstavke prethodno bio zlostavljan u državi molilji i 11) da li su domaći sudovi odredišne države ispitali pouzdanost garancija.

28. Imajući u vidu sve naprijed navedeno, Ustavni sud ocjenjuje da, u postupku koji je prethodio ustavnosudskom, sudovi nijesu izvršili bilo kakvu, a kamoli rigoroznu provjeru navoda podnosioca ustavne žalbe, u vezi sa rizikom od kršenja člana 3 Evropske konvencije, u slučaju njegovog izručenja N. R. K. Dakle, došlo je do proceduralne povrede člana 3 Konvencije, usljed propusta sudova da ispitaju, na način koji je kompatibilan sa uspostavljenim

standardima zaštite od kršenja navedenog člana, tvrdnje podnosioca da će, u slučaju izručenja, biti suočen sa zlostavljanjem.

Na osnovu izloženog, odlučeno je kao u izreci odluke.

U-III br. 870/25
23. oktobar 2025. godine
P o d g o r i c a

Predsjednica Vijeća,
Momirka Tešić,s.r.